

5. Дані Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

6. Федюк В. Вплив інвестиційної політики на місцевий економічний розвиток // В. Федюк. Місцевий економічний розвиток (VIII Український муніципальний форум). – 12 липня 2012 р., м. Ялта, Україна.

7. О введении в действие Бюджетного кодекса Российской Федерации // Федеральный закон Российской Федерации от 31.07.1998 №145-ФЗ / Документ из БД НТЦ "Система".

8. Інструменти розширення ринку муніципальних цінних паперів як чинника ресурсного забезпечення регіонального розвитку / О.В. Шевченко. Аналітична записка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1131/>

9. Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 р., № 2456-VI, ст. 16 і 74; Про затвердження порядку здійснення місцевих запозичень // Постанова Кабінету Міністрів від 16 лютого 2011 р., № 110.

10. Wallace G.J. Could municipal bonds be the next financial Titanic? // <http://www.forbes.com/sites/forbesleadershipforum/2012/09/20/could-municipal-bonds-be-the-next-financial-titanic/>

11. Філатов О.Г. Законодавче регулювання ринку муніципальних облігацій // О.Г. Філатов / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=8036>.

12. Про затвердження переліку об'єктів і заходів, що фінансуються у 2012 р. за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку // Розпорядження КМУ від 12 квітня 2012 р. № 243-р

13. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України / Ю.В. Пасічник: [монограф.] – К.: Знання, 2008. – 670 с.

14. Дегтярьова В. Застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі України / У: Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України: [монограф.] В 6 т. – Т.4: Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі. – К.: НДФІ, 2004.

Надійшла до редакції 05.12.13

Р. Билук, канд. екон. наук, доц., докторант
Черновицкий нац. ун-т имени Юрия Федьковича, Черновцы

ФИНАНСОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ УКРЕПЛЕНИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ УКРАИНЫ

Доказана необхідність використання фінансових інструментів регулювання регіональної конкурентоспроможності, проаналізовано використання фінансових інструментів в кризовий і посткризовий період, обоснована необхідність використання як фінансових, так і нефінансових інструментів регулювання розвитку регіона.

Ключевые слова: региональная конкурентоспособность, местный бюджет, бюджет развития, инвестиционная субвенция, муниципальные ценные бумаги, местные кредитные союзы, программно-целевой метод бюджетирования, коммунальная собственность, земельные ресурсы.

R. Biluk, PhD in Economics, Associate Professor
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi

FINANCIAL INSTRUMENTS FOR STRENGTHENING REGIONAL COMPETITIVENESS IN UKRAINE

Financial instruments are very important in regulation of regional competitiveness. Some budget instruments approved their effectiveness even in crisis period, but the contemporary situation makes it necessary to use both fiscal and non-fiscal levers of adjustment of regional competitiveness.

Keywords: regional competitiveness, local budget, budget of development, investment grants, municipal bonds, local bank units, program-target method of budgeting, communal property, land resources.

УДК 330.101
JEL E26, O17

Н. Дрозд, канд. екон. наук, асист.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ДЕСТРУКТИВНИЙ ВПЛИВ НЕФОРМАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядаються деструктивні прояви неформального сектору економічної діяльності на соціально-економічний розвиток країни. Доведено, що незважаючи на тимчасовий позитивний вплив підвищення рівня часткової зайнятості серед некваліфікованих працівників та отримання цінних переваг, підприємства неформального сектору спричиняють набагато більші негативні ефекти, що проявляються у порушенні законів конкуренції, підвищенні податкового тягаря на офіційно влаштованих осіб та дестимулюючих факторах економічного зростання. Запропоновано комплексну програму, що може сприяти переведенню підприємств неформального сектору у офіційну економіку.

Ключові слова: офіційна економіка, неформальна економіка, негативний вплив неформального сектору, державна програма зменшення частки неформальної економіки.

Постановка проблеми. Сьогодні той факт, що деякі суб'єкти господарської діяльності працюють частково або повністю поза законом, є очевидним. Підприємствам вдається підтримувати таку діяльність через заниження рівня зайнятості, уникнення сплати податків, зниження якості продукції і техніки безпеки, порушення авторського права, і нарешті не реєстрацію в якості юридичної особи. Неформальний сектор економічної діяльності, який часто називають тіншовим ринком, відноситься до компаній, які працюють у правовій площині ведення господарської діяльності, але в той же час не виконують всіх своїх податкових зобов'язань та інших обов'язків, та підприємств, що займаються злочинною та іншою протиправною діяльністю.

Неформальний сектор є поширеною і постійною економічною особливістю більшості країн, що розвиваються, і робить значний внесок у створення робочих місць, виробництво і доходи. За останніми оцінками, розмір неформального сектору в країнах, що розвиваються з точки зору його частки зайнятих у несільсько-

сподарському секторі знаходиться у діапазоні приблизно від однієї п'ятої до чотирьох п'ятих. Існують різні причини, чому уряди можуть бути стурбовані величезною неформальною сектору. До них відносяться потенційні негативні наслідки для конкурентоспроможності та економічного зростання, неповне охоплення соціальних програм, підлив засад соціальної згуртованості та правопорядку, фінансові втрати через неоголошену економічну діяльність. Для більшості урядів, ці проблеми переважають будь-які переваги, які пропонує неформальний сектор як джерело створення нових робочих місць і в якості захисту для бідних. Ця проблема є особливо актуальною для країн, що розвиваються, проте і притаманна розвиненим країнам також, саме тому дослідження питань неформальної економіки і її шкідливого впливу має особливе значення в даний час.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Враховуючи актуальність дослідження неформального сектору економіки та шляхів виведення підприємницької діяльності з неформальних відносин в умовах підвищення потреб дер-

жави у фінансуванні соціально-економічного розвитку під час фінансової кризи, чимало іноземних економістів присвятили свої праці даній проблематиці, серед них слід відзначити В. Малоні, К. Меріп, Р. Наріта, Л. Ордоньес, А. Паула, Ж. Робін, Д. Фаррелла та ін. Дана проблематика також широко досліджується міжнародними фінансовими інституціями та їх науковими підрозділами.

Особливі питання функціонування тіньового сектору економіки в Україні та у зарубіжних країнах досліджували численні вітчизняні науковці, серед яких необхідно відзначити таких вчених, як: І. Барановський, В. Богачов, З. Варналій, Я. Жаліло, І. Мазур, В. Мандибуря, С. Мочерний, В. Попович, В. Ткаченко, О. Турчинов та інші.

Невирішені раніше частини загальної проблеми.

Однак, не дивлячись на високий рівень розробки даного питання, актуальною залишається проблема надання економічних характеристик неформального сектору, оцінки руйнівних ефектів на економічне зростання та зростання продуктивності виробничої діяльності або активності підприємств сфери послуг в Україні.

Метою статті є дослідження існуючих проявів неформального сектору економічної діяльності, виділення негативних ефектів від такої сфери діяльності та формування єдиного погляду на заходи по переведенню підприємств неофіційного сектору у формальну економіку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Неформальна економіка належить до такої сфери діяльності і охоплює той обсяг доходів, що частково або повністю виходять за межі державного регулювання, оподаткування та системи нагляду. Головною визначальною привабливою особливістю неформального сектору є його фінансові переваги. Даний вид діяльності дозволяє роботодавцям, найманим працівникам та само зайнятим особам збільшувати свої чисті доходи та заробітки або скорочувати свої витрати, ухиляючись від оподаткування та соціальних внесків. З одного боку, неформальна зайнятість може забезпечити робочі місця для працівників, які не можуть знайти роботу у формальному секторі. Але, з іншого боку, це тягне за собою втрату доходів бюджету за рахунок зниження сплачених податків і внесків на соціальне страхування, і тому наявність коштів для поліпшення інфраструктури та інших суспільних товарів і послуг є недостатньою для забезпечення їх належного рівня. Це неминуче веде до високого податкового навантаження на офіційно працевлаштованих.

Високий рівень неформальності також може підірвати верховенство права і державного управління. Той факт, що більша частина населення відкрито ігнорує закони, правила і податки неминуче зменшує повагу громадян до держави та її представників.

Ми визначаємо неформальну економіку як таку частину економіки в цілому, якій притаманні наступні характеристики:

- законність, але нерегульованість роботи (підприємства, роботодавці та самозайняті особи не слідуєть стандартам ділової поведінки, правилам сплати податків та/або іншим стандартам звітності про господарську діяльність, але вони не займаються злочинними діями);
- деякі з зайнятих працівників і само зайняті особи виконують обидва види роботи;
- готівка, рідше бартер, є найбільш поширеними засобами обміну;
- гірші умови роботи в порівнянні з формальним сектором.

За оцінками Світового банку [1], неформальний сектор економічної діяльності складає 40% ВВП у країнах з низьким рівнем доходів, і 17% ВВП – в країнах з високим рівнем доходів. Деякі галузі, такі як роздрібна торгівля і будівництво, підпадають під тіньовий сектор еко-

номіки в набагато більшому вимірі – тут неформальний сектор охоплює до 80% зайнятих осіб. Підприємства сфери послуг – роздрібна торгівля та будівництво – найбільш схильні до значної частки неформальної економіки тому, що окремі підприємства мають менші розміри і географічно розподілені по всьому регіону, що робить їх неформальну діяльність практично неможливою для виявлення. Доходи, що походять від індивідуальних споживачів, спричиняють значні труднощі для перевіряючих осіб з боку держави у підтвердженні достовірності звітів. Основною причиною для підприємств, що спонукає їх уникати звітування про зайнятість у повному обсязі є витрати на робочу силу, які складають значну частку від загального обсягу витрат для компанії. Те, що робітники тікають зі своїх робочих місць, коли державні інспектори з'являються на будівельному майданчику, є прикладом доказів неформального сектору економіки в Україні.

Органи державної влади проявляють неймовірно мало уваги до цього явища. Навпаки, регулюючі органи в країнах з економікою, що розвивається нерідко вважають це питання соціальним і не розуміють його негативний вплив на продуктивність і економічне зростання. Вони твердо переконані, що компанії, що задіяні у неформальний сектор економіки, наймають некваліфікованих робітників і знімають напругу міської зайнятості. Навіть більше того, ряд іноземних вчених [2, 3] намагаються довести, що у зв'язку із зростанням офіційного сектору економіки і сфери послуг, буде створено все більше робочих місць і неформальна економіка зникне через деякий час. Підтримуючи стратегію розвитку зі своїх найкращих переконань, інші експерти [4, с. 2] стверджують, що неформальні підприємства в кінцевому підсумку будуть еволюціонувати і приєднаються до формального сектору самі собою, за умови надання кредитів і технічної допомоги – як-то різноманітні програми мікрокредитування до фінансової кризи. Проте на нашу думку, як раз доступ до фінансових ресурсів через банківську сферу (наявність банківських продуктів для представників малого бізнесу) і є одним з визначальних джерел розповсюдження неформального сектору економіки.

Тим не менш, останні дослідження [5, 1] виявили недоведеність вищезазначених тез. Неформальна економіка тільки розширює свій прозяв і вплив в багатьох країнах, але ніколи не знижує їх. З початку XXI століття тіньова економіка в широкому спектрі галузей промисловості в Україні, Росії, а також Польщі, Туреччині, Бразилії, Індії та Португалії набирає значних переваг у витратах і цінах через ухилення від сплати податків та інших офіційних платежів підприємствами неофіційної сфери. Відмітимо той факт, що їх низька продуктивність і невеликий розмір не зазнали значних змін.

Незважаючи на те, що підприємства формального сектору є більш продуктивними, вони не мають можливості отримати частку ринку, оскільки менш ефективні неофіційні підприємства все ще працюють в їх сфері діяльності, тому і виникає порушення законів конкуренції. Неофіційні підприємства нехтують своїми обов'язками щодо сплати податків, правил ринку праці та нормативних зобов'язань (ПДВ, податок на прибуток, внески на соціальне забезпечення, вимоги щодо мінімальної заробітної плати і т.д.), а також дотримання вимог нормативних документів на товарному ринку (авторські права, стандарти якості, захист прав на інтелектуальну власність). Уникнення та його прояви і розміри залежить від сектора та сутності підприємницької діяльності: податки на додану вартість традиційно не оплачуються неофіційними роздрібними продавцями, неформальні підприємства харчової промисловості не дотримуються

якості продукції та санітарних норм, а будівельні підприємства неформального сектора, як правило, не звітують щодо кількості співробітників. Таким чином, будь-які переваги, отримані на етапі працевлаштування населення у сфері неформальної економічної діяльності, як правило, переважаються наслідками негативного впливу на економічне зростання і створення нових робочих місць в довгостроковій перспективі.

Неформальний сектор руйнує засади економічного зростання і продуктивності в двох напрямках. По-перше, потужні стимули і динаміку, які пов'язують підприємство з тіншовою економікою, тримають їх на другорядних (підпільних) позиціях та залишають непродуктивними. По-друге, вартість переваг ухилення від сплати податків і дотримання законодавчих норм сприяють тому, що підприємства неофіційного сектора відбирають частку ринку у більших, більш продуктивних проте формальних конкурентів. Крім того, негативні наслідки неформальності є не тільки економічними, вони є і соціальними [6, 7].

Підприємства формального сектора економіки стикаються з недоліками своєї позиції у всіх країнах, що розвиваються. В Україні та Росії, представники неформального сектора в сфері продажів продуктів харчування отримують додаткову 13% перевагу в ціні перед супермаркетами, за оцінками, тільки за рахунок ухилення від сплати податків, а також купівлі продуктів харчування у інших постачальників з неформального сектора. Дослідження має чіткі докази того, що якщо б ці підприємства слідували своїм правовим зобов'язанням, то вони б мали відносний програш у ціні на 5% перед великими супермаркетами [8]. Існує така точка зору, що неофіційні операції представників малого бізнесу заважають супермаркетам зайняти велику частку ринку і перешкоджають глобальним інвесторам в спрямуванні своїх коштів в сектор роздрібною торгівлі і впровадженню нових технологій і кращих методів управління, що сприяло б підвищенню ефективності роботи.

У більшості країн, неформальна економіка процвітає саме через слабе державне регулювання і адміністрування, а не через нормативні лазівки. Перший крок, таким чином це акумулює зусилля та стимулювання можливостей державного аудиту. Розвинені країни зазвичай мають набагато більший штат осіб для збору і стягнення податків, ніж у країнах, що розвиваються є. Крім того, розвинені країни розділяють роботу з обробки податкової інформації від перевіркової роботи, і в багатьох з них створені окремі підрозділи аудиту, що спеціалізуються на податковому шахрайстві в певних типах компаній [6].

Регулюючі органи в країнах, що розвиваються повинні застосовувати ряд заходів щодо зміни ситуації. По-перше, це припинити пробачення ухилення від сплати податків на законодавчому рівні з подальшим підвищенням штрафів за незаконну діяльність. Наприклад, розвинені країни зобов'язують представників неформального бізнесу сплатити штрафи, які зазвичай складають 2-3 рази від обсягу належних зборів, а також заводять кримінальні справи, якщо незаконна діяльність ведеться на постійній основі або в великих обсягах. Другим важливим кроком до поліпшення правозастосування є партнерство між офіційною владою, банками і кредитними компаніями, що здійснюють функції платежів постачальникам у розширенні списку підзвітних грошових операцій наглядовій системі, підвищуючи кількість і масштаб інформації, доступної представникам податкової служби. На жаль, органи державної влади в Україні, по суті, приймають протилежне рішення шляхом введення нових правил, які не стимулюють роботу з банківськими картами. Установи та органи влади повинні заохочувати банківські операції для розрахунків, так як це може допомогти адмініструванню ПДВ.

Уряди можуть зменшувати податкові ставки тільки після того, як збори від існуючих підприємств неофіційного сектора зростуть. Інший можливий крок щодо зниження податкового тягаря для перерозподілу зобов'язань це передача певної частини тягаря на особистий прибутковий податок і майнові платежі. Україна, як представник економіки, що розвивається, та Бразилія в якості нового ринку, демонструють близько 70% усіх податкових надходжень до державного бюджету, що стягуються з підприємств, в порівнянні з аналогічним показником близько 40% – у розвинених країнах. Нещодавно введений податок на майно, який збирають місцеві органи влади, повинен був дозволити знизити ставки податку на прибуток підприємств і вдосконалити діяльність правоохоронних органів. Його місцеве походження робить задачу визначення підприємств та осіб, що ухиляються від сплати податків, набагато легшим, а обмежені фінансові ресурси на місцевому рівні забезпечують їх непереборним стимулом для такого виявлення.

Висновки. Ми переконані, що неформальний сектор економіки та його руйнівні ефекти є одними з найбільш неправильно сприйнятими серед всіх питань в економічній історії. Країни, що розвиваються не слідує по шляху вирішення цих питань та виявлення неформального сектора. Ми вважаємо, що зниження його кількісних обсягів та якісних проявів в Україні може усунути перешкоди для зростання і розвитку і принести значні економічні переваги. З іншого боку, зменшення частки неформальної економіки не є простим завданням і несе в собі певні ризики, які повинні бути переглянуті в умовах світової фінансової кризи. Ось чому загальну програму для переведення неофіційних підприємств у формальну економіку слід оформити у вигляді таких заходів:

1. Організувати інформаційну допомогу з боку Міністерства доходів і зборів України для того, щоб підприємства неофіційного сектора змогли дотримуватися зобов'язань з необхідних податків та інших платежів.

2. Розробити способи зняття негативних наслідків оподаткування через застосування відповідних доповнень до Податкового кодексу України.

3. Встановити обмеження з боку Національного банку України та Держкомфінпослуг для доступу до фінансування за рахунок позик для незареєстрованих підприємств.

4. Розробити альтернативні стратегії оцінки для розкриття місцезнаходження та аналізу підозрілих позичальників за допомогою мережі відділень банківських установ у всіх регіонах України.

5. Національний банк України та Держкомфінпослуг мають розробити систему ціноутворення на кредити на основі оцінки ризику для незареєстрованих компаній і розвинути фінансові стимули для заохочення переходу до формального сектора економіки. Системи, засновані на секторній оцінці, дозволять диференціювати операції неформальних підприємств.

6. Фінансові установи мають застосовувати несприятливі маркетингові стратегії для неформальних підприємств. Це дозволить даним установам знизити рівень ризикованих операцій та підвищити свій рейтинг надійності.

Органи державної влади України мають знову розглянути це питання для зменшення ймовірності подальших соціальних потрясінь, впливаючи на основні причини розповсюдження неформального сектора – недостатнє забезпечення виконання зобов'язань, високі витрати офіційно зареєстрованих підприємств, і соціальні нормативи, що спричиняють дестимулюючий ефект на підприємницьку активність.

Список використаних джерел:

1. Main Problems Faced by those in the Informal Economy. Economy [Електронний ресурс] / Research of the World Bank. – 2013. [сайт]. –

Режим доступу: http://info.worldbank.org/etools/docs/library/166856/UCMP/UCMP/main_problems.html Назва з екрана.

2. Ordóñez L.J. Informal Sector, Productivity and Tax Collection [Електронний ресурс] / J. Leal Ordóñez. – 2010. – Режим доступу: mpra.ub.uni-muenchen.de/26058/ Назва з екрана.

3. Meghir C. Wages and informality in developing countries / C. Meghir, R. Narita, J. Robin [Електронний ресурс] // NBER working paper # 18347 [сайт]. – Режим доступу: http://www.nber.org/papers/w18347.pdf?new_window=1 – Назва з екрана.

4. Farrell D. The Hidden dangers of the Informal Economy [Електронний ресурс] / D. Farrell. – 2004. – Режим доступу:

http://www.mckinsey.com/insights/economic_studies/the_hidden_dangers_of_the_informal_economy Назва з екрана.

5. Informal Economy. [Електронний ресурс] / Field study USA. – 2013. [сайт]. – Режим доступу: <http://fieldus.org/projects/InformalEconomy.html> Назва з екрана.

6. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації: Монографія / За ред. д.е.н., проф. Варналія З.С. – 2006. – 576 с.

7. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): Монографія. – К.: КНТЕУ, 2004. – 759 с.

8. Мазур І.І. Детінізація економіки України: теорія та практика: Монографія. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2006. – 239 с.

Надійшла до редакції 08.11.13

Н. Дрозд, канд. екон. наук, асистент.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ДЕСТРУКТИВНОЕ ВЛИЯНИЕ НЕФОРМАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье рассматриваются деструктивные проявления неформального сектора экономической деятельности на социально-экономическое развитие страны. Доказано, что несмотря на временное положительное влияние повышения уровня частичной занятости среди некавалифицированных работников и получение ценовых преимуществ, предприятия неформального сектора вызывают гораздо большие негативные эффекты, проявляющиеся в нарушении законов конкуренции, повышении налогового бремени на официально устроенных лиц и дестимулирующих факторах экономического роста. Предложена комплексная программа, которая может способствовать переводу предприятий неформального сектора в официальную экономику.

Ключевые слова: официальная экономика, неформальная экономика, негативное влияние неформального сектора, государственная программа уменьшения доли неформальной экономики.

N. Drozd, PhD, Assistant
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

DELETERIOUS EFFECTS OF THE INFORMAL ECONOMY

The article discusses the negative effects of informal sector in economic activity on the socio-economic development of the country. It is proven that despite the temporary effects of part-time employment of unskilled labor and a price advantage, enterprises of the informal sector cause much more devastating effects that are revealed in violation of the laws of competition, increasing the tax burden on formally employed individuals, and the unstimulating factors on economic growth. An integrated program, which might contribute to transfer the companies of the informal sector in the formal economy contribute is developed.

Keywords: official economy, informal economy, the negative effects of informal sector, state program to reduce the share of informal economy.

УДК 336.276
JEL H 63

К. Курищук, здобувач
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ВНУТРІШНІЙ РИНОК ДЕРЖАВНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

В статті проаналізовано ефективність боргової політики України, визначено її недоліки та наслідки для економіки. Дана оцінка розвитку внутрішнього ринку державних цінних паперів та його впливу на ефективність управління державним боргом.

Ключові слова: внутрішній ринок державних цінних паперів, боргова політика, державний борг, ОВДП, казначейське зобов'язання.

Постановка проблеми. Розвиток внутрішнього ринку державних цінних паперів є актуальним завданням сучасної боргової політики України. Повноцінний та ліквідний внутрішній ринок державних цінних паперів дозволить зменшити вартість державних запозичень і знизити ризики, сприятиме поліпшенню іміджу держави як емітента державних цінних паперів, що, у стратегічній перспективі, разом із продовженням строку обігу боргових зобов'язань, розширить можливості їх використання як інвестиційного інструмента.

Крім того, розвиток ліквідного внутрішнього ринку державних цінних паперів має ряд позитивних наслідків для всього фінансового сектора та економіки України в цілому. Зокрема, суб'єкти господарювання отримають можливість використовувати державні цінні папери для страхування ризиків з метою мінімізації витрат. Здійснення регулярних розміщень державних цінних паперів з різними строками обігу сприятиме підвищенню їх ліквідності та розвитку внутрішнього фондового ринку, що надасть змогу урівноважити попит і пропозицію, зокрема уникнути надлишкової пропозиції, що разом із розміщенням коштів єдиного казначейського рахунка на умовах тимчасової купівлі державних цінних паперів істотно зменшить боргове навантаження на державний бюджет. До того ж, позитивним наслідком є зниження

валютних ризиків як у фінансовому секторі в цілому, так і для позичальників зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам ефективного управління державним боргом присвячено праці провідних зарубіжних науковців, зокрема: Дж. Кейнса, А. Лернера, Р. Масгрейва, Д. Рікардо, Ф. Фрідмана, М. Боголепова, А. Вавилова та інших. Серед вітчизняних науковців проблеми розвитку внутрішнього ринку державних цінних паперів досліджують Г. Кучер, С. Лондар, О. Молдован, О. Охріменко, В. Стецький, В. Федосов, О. Шаповалов та інші.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Проте визначення умов і напрямів розвитку ліквідного внутрішнього ринку державних цінних паперів України в контексті реалізації ефективної боргової політики держави потребує подальших наукових досліджень. Зазначене обумовлює постановку мети даної статті.

Метою статті є аналіз ефективності боргової політики України, визначення її недоліків та негативних наслідків для економіки, оцінка розвитку внутрішнього ринку державних цінних паперів та його впливу на ефективність управління державним боргом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зазначимо, що протягом останніх 5 років переваги нижчих ставок за запозиченнями на зовнішніх ринках капіталу ниве-

© Курищук К., 2014